

Проти з'єднання бібліотек *)

Т. Годкевич обгрунтовуючи свою думку про те, що треба з'єднати Харківську Центральну Наукову та Королівську бібліотеки в одній будівлі, посилається на приклади й каже, що по деяких містах Заходу та Сходу, де не вистачало коштів заснувати нову бібліотеку при ново-народженому університеті, або з інших міркувань, публічна бібліотека обслуговує разом і університет і громадянство, бо краще мати одну гарну бібліотеку, ніж дві кепські. Він знайшов ці приклади в Палестині, Іспанії, Чехо-Словачії, Литві, Польщі, Швейцарії, навіть у Німеччині.

Коли б мова шла про таку країну, як Палестина, Іспанія, Чехо-Словачія, Литва, Польща можна було б не дивуватися цьому. Хіба-ж може Радянський Союз йти за прикладами, що їх дають ці країни?

Здається, бідна Палестина, що її столиця, Єрусалим, завжди була лише осередком трьох релігій, де представники їх тільки сварилися поміж себе, ніколи не була культурною стравою.

Іспанія колись нишалася своїми бібліотеками, але дуже давно було це. І сліду немає від ставнозвісної Алгамбрської б-ки. Найвідставнішу країну являє тепер Іспанія. Переслідування єзуїтів, клерикалізм цілком і надовго задушили в ній розвій культури. Барселона, Севілья, Гранада, що їх наводять т. Годкевич, навіть невеликі опнища культури.

Що до Польщі, Чехо-Словачії, Литви, то скільки-ж років свого існування нараховують вони? Ще не могли вони досить звернути уваги на розвиток культури, бо ще тільки зобралися з силами.

Але він наводить приклади з Швейцарії, Німеччини, високо-культурних країн. Це взагалі приклади, що мусять звернути на себе увагу.

Очевидно, ці свої приклади взяв він із покажчика наукових закладів «Мінерва».

Передивлялись я ми й здивувалися.

Дійсно, попі університети Брюновський, Втлєпський, Франкфуртський, Гамбурзький, Єрусалимський, Кельнський, що створилися протягом двадцятого сторіччя, не одержали власних бібліотек, але крім цих університетів, є й такі, що існують вже давно, але теж не мають своїх власних бібліотек, і очевиднож, не тому, що не вистачало грошей, бо деякі з них знаходяться в Швейцарії, Німеччині, або належали їм. (Бруславський).

Виявче придившись до покажчика Мінерва, ми зрозуміли, в чому тут справа, а саме, в тому, що називаючи всі ці бібліотеки публічними, т. Годкевич сподівався, що читач розумітиме під словом «публічна» громадську бібліотеку.

Але всі ці бібліотеки не призначені для масового читача, це не бібліотеки, що про читача особливо пекуться, вивчають його інтереси, книжки, що можуть його цікавити і корисні для його розумового розвитку; не бібліотеки, що стежать за його читанням, навіть навчають його читати; це бібліотеки зовсім іншого типу, що навіть не видають книжок на дім, ретне зберігають їх,—це національні бібліотеки. В Єрусалимі вона так і зветься національною, по інших місцях вони носять назву державних бібліотек (Врєславль, Гамбург), або провінційальних (Гранада, Лозана (cantonale), Брюно (земська), Барселона, Севілья, Отразбург (regionale), публічними вони зветься тільки в Відні та Женеві. Публічна це ж не громадська, не міська бібліотека, а бібліотека того типу, що являла з себе за дореволюційних часів. Імператорська Публічна бібліотека. У Франкфурті, Берні, хоч такі бібліотеки й носять назву Stadtbibliothek (міська б-ка), але це також не міські бібліотеки в вузькому розумінні слова; бо в Франкфурті для тих зав-

дань, що мають громадські бібліотеки, існують Volksbücherei—одна з 60.000 томів, друга з 40.000 томів, у Берні Bibliothek der Lesegesellschaft.

Ці національні б-ки в багатьох наведених для прикладу містах являють собою величезні книгозховища. Наприклад у Франкфурті бібліотека, що існує з 1668 р., має 627.706 т.; при ній Шопенгауєрівський архів зібраний Ex-libris та друкарських знаків, автографів; в Гамбурзі б-ка вміщує 650.000 томів, у тому числі 9.500 рукописів, 925 інкунабул, у Стразбурзі—1.300.000 томів, має інкунабул, рукописи, папіруси, 100.000 езаєврів. Це ж справжнє державне книгозховище. У Берні б-ка має 254.000 т., у Женеві, заснована 1560 р. — 250.000 т., у Лозані—350.000. Ці бібліотеки здавна обслуговували наукових робітників і в тому числі університети, що мають переважне право одержувати книжки на дім. За кордоном можна надати вченому таке право користування з нац. бібліотеки, бо книжки видаються йому на визначений термін і за неповернення книжок вчасно накладаються штрафи.

В більшості зазначених міст для громадянства, масового читача, існують спеціальні бібліотеки. Передивляючись «Мінерва», ми знайшли такі бібліотеки в Гамбурзі, Стразбурзі, Франкфурті, Берні, Женеві, Врєславлі, Відні.

Те, що по деяких містах їх не вважало, визначає тільки, що громадські бібліотеки не наділені відомостями про себе до «Мінерва», як не наділяла раніш й наша Королівська бібліотека, очевиднож, тому, що громадські б-ки не одержують анкет, бо переважно цікавляться тільки закладами, що мають виключно наукові завдання.

Це з свого боку доводить, що всі перелічені т. Годкевичем бібліотеки мають за мету обслуговувати не все громадянство, а переважно наукових робітників.

Якщо читачі, що не цікавляться наукою, не-

*) В порядку обговорення.

